
บทความปริทัศน์
(Article Review)

บทความปริทัศน์ (Article Review)

พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล

ไพรวลัย เคนพรม. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการไม่ใช้ความรุนแรงทางสังคม และการเมืองเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐและปฏิบัติการอารยะขัดขืน ในมิติ การเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคม. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 30 (2), พ.ศ. - ส.ศ. 56, น. 1-22

Threat Factors of toward Social and Political Non-Violence of Resistance to Civil Government and Civil Disobedience Practices in Dimension of Requesting Social Justice

“การต่อต้านอำนาจรัฐเป็นสิทธิพื้นฐานของปัจเจกบุคคลที่สามารถกระทำได้ โดยเลือกใช้วิธีการไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือได้มาซึ่งความยุติธรรมทางสังคมที่ต้องการ” (น. 3) หากแต่ผู้เขียนบทความ ไพรวลัย ได้ชี้ให้เห็น “สิ่งที่ต้องตระหนัก” คือ “มนุษย์เป็นรากฐานของรัฐ รัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน” และตอกย้ำอีกว่า “รัฐไม่ได้มีประโยชน์อันใดเลย” เพราะรัฐจะเป็นรัฐที่ดีได้นั้นต้องเป็นรัฐที่เห็นคุณค่าของประชาชนที่เป็นฐานรากรองรับให้รัฐดำรงอยู่ได้หากไม่มีประชาชนก็ไม่มีรัฐ นอกจากนี้ ไพรวลัยยังเสนอว่า

“รัฐที่ดีนั้นควรปกครองให้น้อยที่สุด” และสถานะของประชาชนในรัฐที่ดีที่มีที่มาจากกรับรองของประชาชน “มนุษย์” หรือ ในแง่นี้หมายถึง “ประชาชน” จึงเป็นส่วน “สำคัญที่สุด มีฐานะหรือสถานะเหนือรัฐ” ดังนั้น “ประชาชนมีสิทธิที่จะเคารพหรือไม่เคารพรัฐก็ได้ โดยการยอมรับที่มีต่อกฎหมายจะเกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่กฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ขัดกับสามัญสำนึกและมโนธรรมของตนเอง สามารถสร้างความยุติธรรมในสังคมได้” บทความชิ้นนี้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงที่ตรงข้ามกันในสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันที่อาจกล่าวได้ว่า “รัฐ” และ “ผู้ปกครองรัฐ” มีสถานะเหนือกว่าประชาชนและมีได้เห็นคุณค่าของประชาชนอย่างที่เราควรจะเป็นคือ การมองเห็นคุณค่าของประชาชนเหนือรัฐ แต่กลับกดประชาชนไว้ด้วยการควบคุมปกครองที่ล้นเกินในลักษณะ “รวมศูนย์” ตั้งแต่การสถาปนารัฐขึ้นมาจากการรัฐประหารและกำหนดกฎกติกาในการใช้อำนาจบังคับควบคุมเสียใหม่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิพลเมืองและกระบวนการความยุติธรรมที่เราควรจะเป็นก็ถูกบิดเบือนกระทั่งมีความพยายามต่อต้านขัดขืนคำสั่งการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของรัฐจากประชาชนที่เห็นว่าการกระทำของรัฐดังกล่าวเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ไม่ชอบธรรม (น. 3) เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมกลับคืนด้วยวิธีการต่อต้านขัดขืนแบบไม่ใช้ความรุนแรง ทว่าการต่อต้านขัดขืนแบบอารยะในรัฐไทยไม่ค่อยประสบความสำเร็จเนื่องจากเหตุผลหลัก 4 ประการที่ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็น กล่าวคือ

1. ระบอบการปกครองที่อำนาจรัฐรวมศูนย์ ด้วยเหตุผลว่าในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมารัฐที่ปกครองด้วยการรวมศูนย์อำนาจเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เพราะการรวมศูนย์อำนาจของรัฐนำมาซึ่งปัญหามากมาย ไม่สอดคล้องกับระเบียบทางการเมืองที่เป็นไปในแนวทางประชาธิปไตยเสรีนิยม การเมืองการปกครองจึงต้องปรับเปลี่ยนใหม่ให้สอดคล้อง คำนึงถึงความเป็นพหุสังคมในฐานะที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเมือง การจัดการนโยบายทางเศรษฐกิจ และการจัดการให้เกิดความเท่าเทียม

กันและภราดรภาพ รวมถึงการแสวงหาความร่วมมือระหว่างกันเพื่อให้เกิดความมั่นคง และดำรงไว้ซึ่งสันติภาพสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเคารพต่อปัจเจกบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2. ความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่เลือกข้างสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจของรัฐเพื่อปราบปรามประชาชนหรือการใช้ความรุนแรง

3. การศึกษาของพลเมืองที่ไม่เสมอภาคและขาดเสรีภาพ เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทั่วไปว่า รัฐใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ในการกล่อมเกลาสมาชิกในสังคมให้เป็นไปตาม “ตัวแบบ” ที่รัฐต้องการ อันอาจนำมาซึ่งความรุนแรงเกิดขึ้น

4. ความตกต่ำด้านศีลธรรมของผู้คนในสังคม ซึ่งมีได้ผูกกับศีลธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่อาจจะเป็นผลมาจากมีการให้ความสำคัญกับความสุขทางวัตถุ กิเลส ความอยาก ราคะมากเกินไปทำให้มีการใช้ความรุนแรงในทุกภาคส่วนของสังคม (น. 7-16)

บทความนี้ มีประโยชน์ทั้งต่อวงวิชาการศึกษาเรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงในการต่อต้านขัดขืนรัฐ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจถกเถียงประเด็นปัญหาของสังคมโดยเฉพาะในเรื่องความยุติธรรมทางสังคมที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยและสังคมโลกภายใต้ระบบสังคมการเมืองทุนนิยมเสรี หากแต่มีแนวโน้มว่าจะถูกกระทำความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ มากขึ้นภายใต้รัฐที่มีแนวโน้มว่ารวมศูนย์อำนาจทางการเมืองผูกขาดการใช้อำนาจและการตัดสินใจ โดยขาดการให้สิทธิพลเมืองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางนโยบาย และที่สำคัญคือ มิติการเห็นคุณค่าของประชาชนพลเมืองในฐานะมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี มี “พลังอำนาจในตน” (น. 3) และมีมโนธรรมสำนึกที่สูงส่งที่รู้ผิด ชอบชั่ว ดี และมีคุณธรรมมากพอในฐานะปัจเจกชนเกินกว่าที่จะถูกควบคุมบงการและทำให้ไร้สถานะและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์